

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA – SZERTARTÁSOK

Székely Kinga Réka

Isten előtt ne szégyenüljek meg¹

„Uram, hozzád emelkedem lélekben! Benned bízom, Istenem, ne szégyenüljek meg, ne nevéssenek ki ellenségeim! Senki se szégyenüljön meg, aki benned reménykedik, azok szégyenüljenek meg, akik ok nélkül elpártolnak tőled!” (Zsolt 25,1–3)

Kedves testvéreim!

Szülőfalum torony nélküli szerény unitárius templomában lelkesedtem minden novemberben a lánglelkű mártírárt, Dávid Ferencért egy évtizeden át. 1975–1984 között minden novemberben ott futkorásztunk a kobátfalvi templom körül, amely egy évszázados hatalmas hársfa árnyékában húzódott meg az útke-reszteződésben. Fedeles harangja a hársfa alól hirdette a négy égtáj felé minden novemberben, hogy a hívő ember soha nem szégyenül meg, hogy a hívő ember ki tud szakadni a szolgaság rabláncáiból még akkor is, ha szabadságát már nem a földi óra szerint mérik, hanem az örökkévalóság mércéjével.

Három magaslat és egy patak méretű folyócska ölelése, a Rez-tető, az Akasztó-domb magasságai, valamint a Nyikó csendes csordogálása biztosítottak novemberről novemberre afelől, hogy az embernek nincs más feladata ezen a földön, mint hogy megismerje és megértse azt a szövetséget, amelyet Isten köt minden emberrel. Ott tanultam meg, hogy Dávid Ferenc feladata az volt, hogy a keresztény vallási gyakorlatot visszatérítse a bibliai alapokhoz, a jézusi evangélium nehéz egyszerűségéhez.

¹ Elhangzott 2020. november 15-én, Dávid Ferenc emlékünnepeén Homoródszentpéteren.

Kolozsvári diákoskodásom idején sokszor ültem be a mostani főtéri templomba, a Szent Mihály-templomba, s a színes ablakok fényjátékában sokszor képzeltem magam elé azokat az istentiszteleteket, amelyeket Dávid Ferenc végzett, míg lelkésze volt Kolozsvárnak. S bár abból a templomból 150 évnyi szolgálat után a Habsburg-uralom katonasága kiűzte az unitárius istentiszteletet, a lélek hullámhosszán újra és újra át tudtam élni a kinyilatkoztatás szentségével a Dávid Ferenc-i igazságot: Jézust nem imádni, hanem követni kell. Csak Istent kell imádni, Jézust mindenekelőtt meg kell ismerni, az evangéliumát meg kell érteni, és aszerint kell/kellene élni. Ezt jelenti kereszténynek lenni.

„Omló Déva vára / elvész a homályba, / de ki ott szenvedett, / őrizi a szeretet, / hű szívünkbe zárva” – visszhangzik a jól ismert egyszerű, de mégis fülbemászó, szívbe markoló, dallam így, novemberben. De ezen a 2020-as novemberi délelőttön nem csendül gyermektorokból az ének, csak lélekben emlékezünk. Világjárvány van. Dávid Ferenc idejében a pestistől rettegtek a népek, mi ma a Covid-19-től félünk.

Ezen a vasárnapon hívom szentpéteri híveimet, hogy emlékezzünk egy régi kirándulásra, amelyet egyházalapítónk emlékére tettünk néhány évtizeddel ezelőtt. Amikor beléptünk a mai kolozsvári unitárius templomba, amelyet az 1781-es türelmi rendelet nyomán volt szabad felépítenünk, az előtérben lévő kerek kő mellett szavalattal róttuk le tiszteletünket. Ki szavalt? Néhai Csomor Gizella néni és néhai Székely Balázs bácsi. Nem kértem én fel őket előre, nem kellett papírt nyomjak a kezükbe, ők csak intettek nekem, volna egy vers. Igen volt egy vers, két vers, szépen ölelkező rímekkel, amelyekre az ember szíve lelkesedő ritmusra kezd verni, és azt érzi, hogy hozzátartozik a mindenséghez, s e mindenség urához, a jó Istenhez. Aztán Torockószentgyörgyön elleptük a papilakot, Boti pap bácsi vendégei voltunk mind, az egész busz népe. Aztán elértünk magos Déva várához. Ösvényen, bozótoson át, sok-sok szeméttől övezve haladtunk, de végül mégis nekivethettük hátunkat omló Déva vára még mindig magas falainak, s imádkozhattunk és énekelhettünk: „Szívemet hozzád emelem, / és benned bírom, Uram!” Marcsa néni vezette az éneket, és mi fújtuk. Szépen csengő hangja kitisztított minden hamis hangot, még az enyémet is.

Idővel jobbra fordult magos Déva vára sorsa, megindultak az újjáépítési munkálatok, és a majdnem száz éven át tartó magányt (hogy a híres kolumbiai író, Gabriel García Marquez regényének címét parafrázáljuk) felváltotta a történelmi beteljesülés. Ma már van unitárius imaház, unitárius lelkész és szórványközpont Déván. A keresztények közötti megbékülés is meglehetősen szépen halad. Azt nem lehet állítani, hogy teljesen gond nélküli a különböző keresztény felekezetek együttélése, de legalább a tolerancia, a megtűrés szintjét elértük. El

tudjuk egymást túrni, még akkor is, ha teológiai kérdésekben ellenkezőt vallunk, és egyházi hagyományaink is ellenkező tartalmú magaviseletre buzdítanak.

De van-e létjogosultsága a mai emlékezésnek, Dávid Ferenc örökségének és a 25. zsoltárnak ma, ha azt deklaráljuk, hogy mindaz, amiért a múltban küzdeni kellett, napjainkban adott valósággá lett?

A 25. zsoltár első három verse, amelyet mai egyházi beszédem alap gondolatául választottam, a hívő ember életfelfogását és az Isten iránti bizodalmaát fejezi ki. A hívő ember életfelfogásában a legnagyobb rossz, ami történhet, az nem más, mint szégyenben maradni Isten előtt. Persze lehet ezt rosszul is értelmezni. Valójában engem is lehet támadni, mert ezzel a tanítással azt is sugallhatom, hogy az egyes ember nem kell engedelmeskedjen a földi törvényeknek, s ezzel valójában az anarchiát indítja/indítom el. Azt is lehet mondani, hogy fanatikussá nevelődik az olyan ember, akit arra tanítanak, hogy csakis Isten előtt számoljon el tetteivel. Ha lehet, én arra kérlek, hogy úgy értsétek ezt a mára választott biblia verset, ahogy én értelmezem. Én hiszek az egyes ember szabadságában, és hirdetem Pál apostollal, hogy mindent megpróbáljatok, és ami jó, azt megtartsátok, de azt is hirdetem, hogy van egy alapszövetség Isten és ember között, aminek a kitételeit be kell tartani. Ennek az alapszövetségnek köznapilag is érthető megfogalmazásait az ószövetségi tízparancsolatban és a jézusi arany szabályban fogalmazták meg azok, akik előttünk jártak, ugyanakkor sok más olyan megfogalmazás is van, szellemi és lelki örökségeink, amelyeknek tartalma hasonló az előbb említett iratok tartalmához. Írók, költők, filozófusok, lelkészek, próféták, szellemi és lelki vezetőink fel sem sorolható (mert olyan sok van) műveire gondolok.

A kiemelt bibliai versekben a mai nap arra kívánom a figyelmet fordítani, hogy megvilágítsam, milyen zseniális a zsoltáríró, amikor azt írja, hogy csak azok szégyenüljenek meg, akik ok nélkül elpártolnak az Istentől. Vagyis a zsoltáríró szerint még az is belefér – a vallásos hívő ember életvitelébe még az is belefér, hogy okkal elpártoljon Istentől!? Igen, okkal, valamilyen súlyos ok miatt, Isten azt is elnézi nekünk, hogy elpártoljunk tőle, mert tudja, hogy előbb-utóbb úgylis visszatérünk hozzá.

Lett volna-e oka Dávid Ferencnek, hogy elpártoljon Istentől? Mindennapi értelmezés szerint ezer oka megvolt, hogy elpártoljon: egész életében küzdött a jézusi evangéliumért. Hitvitázott, kockára tette az életét, még azokkal is nézeteltérésbe került, akiket a legjobban szeretett, még a bajtársai, a lelki jó társai is elpártoltak tőle, egyedül maradt, áldozat lett belőle, kiközösített. De a zsoltáríróhoz hasonlóan ahelyett, hogy jó okkal elpártolt volna Istentől, inkább lélekben hozzá emelkedett fel, és kérte és hitte, ott nem szégyenülhet meg soha.

Tudom, testvéreim, hogy ti is sokszor átéltétek ezt a lelki élményt. Azt, hogy az e világi történések úgy hozták, hogy ti szégyenben maradtatok, de ti lelketek mélyén tudtátok, hogy Isten mellett vagytok, s az a fontos, hogy előtte ne szégyenüljete meg.

Így voltak azok, akikkel annak idején a dévai kiránduláson részt vettünk: Balázs bácsi és sorstársai, akiket elhurcoltak hadifogságba, és ott éveken át ordították a fülükbe: szégyelljétek magatokat. Tudjuk, sokakat kiordítottak e földi világból. De akik bírták, azok a zsoltaríróval vigasztalták magukat: csak Isten előtt ne szégyenüljek meg, nem fogok elpártolni, ha addig élek is.

Így voltak azok, akiket évtizedeken keresztül behívtak a hatóságok, és megvertek, megfenyítették, akiket besúgtak, megzsaroltak, akiknek ordították – szüleinknek, nagyszüleinknek, jó barátainknak –: szégyelljétek magatokat! Fordítjátok a rendet! Tönkreteszitek a rendet! Ők pedig lélekben Istenhez magasodtak, és így imádkoztak: csak előttem meg ne szégyenüljek, Istenem!

Így vagyunk mindannyian, akik hiszünk az emberi méltóságban, a hagyományok szentségében, a műveltség erejében, akik szembeszállunk a hatalom értéktelen uralkodásával. Így vagyunk, akik nem akarjuk elengedni álmainkat, mert hiszünk abban a világban, ahol az egyén szabadsága és a közösség jóléte egyformán fontos, ahol nem a pénz és a fegyver diktálja az erkölcsi rendet, hanem az eszme és a hit büntelensége.

Hát emelkedjünk fel ma is lélekben az Istenhez. Legyen ő az, akinek elszámolunk életünk kincseiről, adósságainkról, vállalásainkról és szégyeneinkről.

1579 novemberében Dávid Ferencet olyan emberi közösség vette körül, melynek elsöprő többsége azt ordította: szégyelld magad! A keresztény egyház szégyene vagy! De ő felemelte tekintetét az e világi tömegről, és az örökkévaló társasághoz csatlakozott, az örökkévaló eszmékhez, az örök bíróhoz, Istenhez. Neki számolt el életéről: íme, itt van az én életem. Indultam Kolozsvárról, körbejártam Európát, szolgálak és fejedelmek társaságában éltem, olvastam, tanultam, írtam, imádkoztam, rájöttem összefüggésekre, megízleltem a hit erejét, száguldottam az értelem világosságával, rávezettem a népet a lélek tiszta dolgaira. Sokszor ünnepeltek engem, sokszor megköszönték, hogy segitettem eligazodni a hit szövevényében. Ma pedig, most pedig átkoznak. Csak te ne taszíts el magadtól, Istenem!

Hívok mindenkit ezen az emléknapon, hogy számoljunk el mi is Istennek, a Teremtőnek. Nem ez a végelszámolás napja, csak olyan időközi elszámolás: eddig ezt tudtam megtenni, eddig ennyit sikerült megvalósítani, de ha te, mindenható, még éltetsz, akkor vannak még terveim!

Az én hitem és tervem az, hogy ezt a világjárványt minél kevesebb szenvedéssel túléljük. Hogy eddig mit tudtunk megtenni, azt mind jól tudjuk... Volt időszak, amikor kirándultunk, zarándokoltunk, építettünk, gyarapodtunk szépen. Volt időszak, amikor harminc gyermektorokból szólt az ének: „Fel, barátim, Dávid Ferenc zászlaja alá...”, s amikor kijöttünk a templomból, a pánkó alig volt elég a sok szülőnek, nagyszülőnek. De volt időszak, amikor még azok a szülők sem jöttek Dávid Ferencre emlékezni, akiknek a gyermekük igazi átéléssel szavalta: „Unitárius vallásomhoz / halálomig hű maradok, / a templomba buzgón járok, / minden munkámban helytálló...”

Voltak különböző időszakok életünk eddigi történelmében.

Voltak időszakok, amelyeket szégyellni illik, ha rosszulesik, akkor is.

Azt kívánom, hogy 2020 novemberében újra tudjuk átélni életünk eddigi legszebb emlékezését Dávid Ferencre. Erősítsük meg magunkat az emlékezés lelki ajándékával. Aztán tartsuk meg tárgyilagosan, de mégis a hit erejével a nagy elszámolást. Isten adott nekünk jót is, rosszat is, mi pedig ajándékait fogadtuk jól is és rosszul is. Tudom: minden szégyenemet, szégyenünket, feloldja a teremtő szeretet, amellyel Isten minket naponként megkínál. Ámen.